

Місюк Микола

д. е. н., професор, декан економічного факультету

Заходим Марина

к. е. н., доцент, доцент кафедри

Євстафієва Юлія

к. с. н., доцент, доцент кафедри

Подільський державний аграрно-технічний університет

м. Кам'янець-Подільський

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Ефективність освітнього процесу багато в чому визначається методикою викладання. Широке застосування уніфікованих методів і перехід на виключно письмовий контроль за оволодінням студентами предметів вивчення формально знижує роль викладача у процесі навчання. Між тим рівень підготовки й ефективність навчання знаходяться у прямій залежності від взаємодії ланки «викладач-студент».

У навчальному процесі обидві сторони мають відігравати творчу роль. Важливо уникати так званого трафаретного навчання, спрямованого на розв'язання студентами певного типу задач, коли розвиток їхнього економічного мислення стає жертвою їхньої кількості. Студент повинен навчитися розбиратися не лише у змодельованих, а й реальних економічних процесах.

Суттєву роль у підготовці студентів виконує їхня самостійна робота, особливо розвиток навиків самостійного пошуку при виконанні рефератів, курсових та інших дослідницьких робіт. Використання навчальної та допоміжної літератури може мати більший ефект, якщо за наявності певних умов активно впроваджувати у навчальний процес Інтернет. У цьому випадку межі спілкування студентів з викладачем розширюються у просторі та часі.

Методика – це система засобів, своєрідне «ноу-хау», практика викладання. Викладання – процес передачі знання від однієї особи (викладач) до тієї, яка бажає вчитися (студент). Економіка – це система знань, які здобувалися за роки навчання в університеті. Тобто, методика розглядається як система різних методичних прийомів та засобів, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності тих, хто вчиться [1, с. 6]. При цьому важливо підкреслити, що в економічному навчанні необхідна не тільки система знань та навичок, а й певний досвід творчої діяльності, соціально-економічного спілкування. В комплексі це повинно стимулювати спрямованість особистості на самоосвіту та вміння використовувати нові знання в нових ситуаціях. Таке завдання потребує широкого використання в практиці вивчення економічних дисциплін ігрових методик навчання як сучасних форм активізації навчальної діяльності.

У вузькому сенсі слова методика викладання – це оптимальне поєднання загальнодидактичних методів, прийомів і засобів навчання. Ці прийоми і засоби

застосовуються в таких відомих формах навчання, як лекції, семінари, практичні заняття, науково-дослідна робота, курсова робота, реферат, практика, випускна (дипломна) робота тощо. Проте використання цих форм завжди визначатиметься конкретними знаннями, навичками й уміннями, досвідом творчої діяльності та соціального спілкування, здібністю до самоосвіти студентів.

Проте було б невірним розглядати методику викладання тільки як суму методів, прийомів чи організаційних заходів. Це наука, що має свою теорію, практику, методологію. Тому підхід до неї має бути таким, як і до будь-якої науки. На основі вивчених закономірностей методика розробляє, з одного боку, засоби, способи та організаційні форми навчально-виховального процесу, а, з іншого – нормативні вимоги до діяльності педагога. Звідси очевидним є висновок про багаторівневий характер методики:

1-й рівень – це наука, що підпорядковує собі весь педагогічний процес на основі діалектичної взаємодії та взаємопроникнення педагогіки (теорії освіти) і дидактики (теорії навчання);

2-й рівень – вчення (наукова дисципліна) про методи навчання і виховання, закономірності навчання;

3-й рівень – закріплена сума прийомів та організаційних заходів щодо вивчення конкретної навчальної дисципліни.

Тому, поряд із теорією методики, існують як загальна методика викладання, так і специфічні (поодинокі) методики викладання групи дисциплін, окремої дисципліни, її розділів і навіть окремих тем. Так, у методиці проявляється органічне і діалектичне поєднання загального, особистого та одиничного.

Методика, яка в точному розумінні слова є вченням про методи навчання і виховання, являє собою частину загальної теорії освіти і навчання – дидактики, що розробляє весь комплекс питань щодо змісту, методів і форм навчання. Дидактика ж виступає як органічна складова частина педагогіки, предметом вивчення якої є освіта, навчання та виховання людей.

Поодинокі методики викладання окремих дисциплін є ланками загальної системи педагогічних наук. Вони включають в себе та використовують основні принципи педагогіки і дидактики стосовно викладання конкретних дисциплін.

Методика покликана забезпечити реалізацію принципів дидактики, а саме:

- зв'язок теорії з практикою;
- систематичність і послідовність у підготовці фахівців;
- свідомість, активність і самостійність студентів у навчанні;
- поєднання індивідуального пошуку знань з навчальною роботою у колективі;
- поєднання абстрактного мислення з наочністю у викладанні;
- міцність засвоєння знань;
- доступність наукових знань;
- єдність навчання і виховання у всіх формах навчального процесу.

Наукові основи методики пронизують усі ланки навчально-виховної роботи.

Ні одна з існуючих у вузівській практиці форм навчального процесу (лекції, семінарські заняття, самостійна робота, консультації, заліки, іспити, різні форми поза аудиторної роботи) не може бути визнана універсальною, здатною замінити інші. Тому з методичної точки зору не можна штучно роз'єднувати окремі ланки навчального процесу, необгрунтовано замінюючи їх іншими.

На кожній лекції, семінарі або практичному занятті потрібно вчитися у своїх педагогів методичній майстерності, але не забувати, що оригінальна, добре розроблена методика викладання – це одна з форм інтелектуальної власності, яка охороняється законом так само, як інші її форми.

Роль методики викладання економічних дисциплін недооцінюється. Дійсно, в практиці викладання економічних знань часто труднощі виникають не з приводу змісту економічних категорій та концепцій, а з приводу форм передачі, а головне, засвоєння цих знань на рівні мислення та поведінки людини. А це вже галузь методичних проблем навчання. Цікаво, що добре пам'ятають студенти тільки тих викладачів, які мали свою, нетрадиційну методику викладання і спілкування з ними.

Слід зауважити також, що підручники з основ економіки повинні описувати не лише економічні поняття та закономірності, зорієнтовані на інформативне навчання, а й мають містити сучасну психологічно обгрунтовану логіку і методику викладання навчального матеріалу, побудовану на особливостях психології мислення, навчання, діяльності та розвитку творчої особистості того, хто навчається. Викладач економіки повинен бути викладачем нового типу. Існує багато вимог, які пред'являються до сучасного викладача, натомість, підкреслимо те, яким викладач не повинен бути. Він не може: не поважати тих, кого навчає; не знати свій предмет; не мати почуття гумору; не володіти методикою викладання.

Список використаних джерел

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки. Київ : КНЕУ, 1998. 280 с.
2. Балягіна І. А., Богорад М. А., Ковальчук Г. О. Методика викладання економіки. Київ : КНЕУ. 2003. 341 с.
3. Грицуленко С.І., Потапова-Сінько Н.Ю., Гарбера К.М. Методика викладання економічних дисциплін. Одеса : ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. 224 с.
4. Кінаш І.А., Китаєва О.А. Особливості використання мультимедійних технологій в навчальному процесі. *Матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції «Проблеми підготовки фахівців-аграріїв у навчальних закладах вищої професійної освіти» ПДАТУ*. Кам'янець-Подільський, 2009. С. 145-147.
5. Кінаш І.А., Китаєва О.А. Інформаційні технології в освітньому просторі вищого навчального закладу. *Матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції «Проблеми підготовки фахівців-аграріїв у навчальних закладах вищої професійної освіти» ПДАТУ*. Кам'янець-Подільський, 2010. С. 110-114.